

Justiits- ja Digiministeerium
info@just.ee

Teie 22.12.2025

nr 8-1/10256-1

Meie 21.01.2026

nr 1-12/1366-3

Autoriõiguse seaduse muutmise seadus (isiklikud õigused)

Autoriõiguse seadus puudutab väga laia ringi erinevaid tegevusalasid. Ainuüksi loomingu valdkondades on autori isiklike ja varaliste õigustega seoses erinevaid vaatenurki, sh põhjendatud murekohti. Mõistame hästi seletuskirjas toodud näidete põhjal probleemi aktuaalsust ja hindame eelnõus pakutud lahenduste läbimõeldust. Ometi peame rõhutama ka nende loomevaldkondade muret, mida plaanitavad muudatused mõjutaksid negatiivselt. Kultuuriministeerium kooskõlastab autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu seega järgmiste märkuste arvestamisel.

Kuigi on ka teistsuguseid näiteid (nt muusikatööstus), on mitmete loomevaldkondade seisukohalt probleemne, kui autori õigus teost muuta liigub tulevikus isiklike õiguste alt varaliste õiguste paketti. Autori roll, sisuline vastutus ja nt teose kultuuriline mõõde ei oma küll osade kollektiivsete ja tehniliste protsesside intellektuaalomandi puhul tähtsust, aga see on samas keskse mõjuga kultuuri toimimisele valdkondades, mille keskmeks on autorite looming ja teoste terviklikkus.

Et kaitsta loomevaldkondade loojate võõrandamatut õigust oma loomingule, tuleks veel kord kaaluda nii autorite isiklike õiguste kataloogi (AutÕS § 12) kui ka esitajate isiklike õiguste kataloogi (AutÕS § 66) muutmata jätmist ning vajadusel viia kollektiivse intellektuaalomandi põhiste sektorite osas sisse erisus. Planeeritud muutused on meie hinnangul osade loomevaldkondade seisukohalt vastuolus autori võõrandamatu õigusega teose puutumatusle.

Autorist võõrandamatu isiklik õigus teose puutumatusle (sh õigus teha teoses muudatusi ja lisada sellele lisasid) kaitseb teose loomise protsessi ning hiljem seda, kuidas teos kultuuriruumis eksisteerib, tagades kultuurilise väärtuse ja loomevabaduse, mida peab riik põhiseaduslikult tagama. Autoriõiguse seaduse § 4 lg 4 kohaselt tekib autoril õigus ka teose loomise vaheetappide resultaatile. Teose loomine on pikk ja töömahukas protsess, mis võib teatud juhtudel kesta aastaid, mil autor loob erinevaid vaheetappide resultaate, mis kõik on sisuliselt ja kunstiliselt olulised, et saaks tekkida tervikteos. Kirjeldatud protsesside puhul on enamasti tegemist individuaalse loominguga, mis tähendab aga, et üksikisikust autor on võimalike lepingupartnerite suhtes läbirääkijana nõrgemas positsioonis oma õiguste kaitseks, tal võivad puududa ressursid ja oskused oma õiguste kaitseks. Näiteks arhitektuuri ja disaini valdkonna puhul on see probleemistik aktuaalne ka kollektiivse loomingu puhul. Seadusandja peab selliste olukordade vältimiseks pakkuma lahendused, mis autoreid kaitseks.

Kui teose tellija saab sekkuda läbi varalise õiguse teose loomise protsessi ning hakata määrama, milline tervikteos luuakse ning millised peavad olema autori loomingulised otsused, siis ei saa enam rääkida loomevabadusest – autori loodud kunstist ja kultuurist –, vaid käibe-esemete tootmisest. See aga ei ole autoriõiguse ega ka kultuuri eesmärk ning taoline lähenemine seab otseselt ohtu vaba ja kultuuriliselt tähendusliku loominguga.

Plaanitavad muudatused peaksid arvestama kõigi loominguliste valdkondade autoritega, lähtudes autoriõiguse seaduse kesksest eesmärgist ja autoriõigusest kui ühest põhiõigusest. Praegune eelnõu ei ole meie hinnangul kooskõlas kõigi loomevaldkondade autorite õiguste ja huvidega. Palume jätta eelnõus nii autorite isiklike õiguste kataloog (AutÕS § 12) kui ka esitajate isiklike õiguste kataloog (AutÕS § 66) muutmata ning leida võimalus sektoripõhiste erisuste loomiseks eelnõu seletuskirjas kirjeldatud probleemide lahendamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga
minister

Johanna Jõekalda 628 2207
Johanna.Joekalda@kul.ee